

Literatura.

Dr J. Hoetzel: Čsl. správní právo, část všeobecná (1937); Dr K. Laštovka: Čsl. správní právo, část zvláštní (1936); Dr R. Bébr-Dr R. Chaloupka: Čsl. zdravotnické zákony (1937); Dr R. Bébr: Výklad zákona o pomocné praxi porodnické (1931); Dr J. Daimer: Handbuch der oester. Sanitätsgesetze u. Verordnungen (1896); Dr V. Preininger: Sbírka zákonů a nařízení o zdravotnictví (1900).

Miloslav Žaloudek.

Země

viz Samospráva.

Zemědělství.

I. Pojem z. II. Agrární zřízení. III. Zemědělský úvěr. IV. Zdokonalování výroby zemědělské. V. Zemědělské výzkumnictví. VI. Odbyt výrobků. VII. Zemědělské družstevnictví. VIII. Řízené hospodářství. IX. Péče o osoby činné v z. X. Organizace veřejné péče o z.

I. Pojem zemědělství.

Určení pojem z. pro vědu a praxi naráží na jisté nesnáze pro nejednotnost názvosloví. Jest snaha vytknouti v prvovýrobě vedle hornictví a pouhé okupace jiných darů přírody (lov zvíře a ryb) jako třetí skupinu všechny ony směry prvovýroby, kde člověk záměrnou činností pomocí půdy a za spolupůsobení sil přírodních získává hospodářské statky z říše rostlinné a živočišné. Někteří vyhrazují všem těmto směrům prvovýroby název z. a počítají sem pak nejen polní hospodářství s chovem hospodářských zvířat, nýbrž i lesnictví a pak různá odvětví speciální, jako zahradnictví, vinařství, včelařství, rybníkářství a j. V tomto smyslu doporučuje na př. uživatel názvu z. Československá akademie zemědělská. Naproti tomu je velmi vžitý názvosloví, které staví vedle sebe pojmy z. a lesnictví, a jest tedy užíváno názvu z. ve smyslu užším. Nejednotnost názvosloví se však dále objevuje v tom, že se název z. namnoze ještě dále zužuje jen na polní hospodářství s půdou převážně ornou a na spojenou s tím výrobu živočišnou, pak na zpracování výrobků ve vlastním hospodářství. Vhodnější jest však nazývat tento soubor činností rolnictvím a možno pak vedle rolnictví stavěti na př. zahradnictví, vinařství, pastevnictví a j.

V právních předpisech se setkáváme také někdy s úkolem ujasnití si pojem z.,

zemědělce, zemědělského závodu a pod. a odvozené pojmy, na př. rolnického statku a j. (na př. § 49 J. N., čl. XIV. uv. z. k. c. s. ř., § 224 c. s. ř., § 120, 216 exek. ř., zák. č. 52/1889 ř. z.). Nejčastěji se tu setkáváme s výše vzpomenutou terminologií rozlišující jako souřadné pojmy z. a lesnictví. V tomto rámci sluší pak z. s vyloučením lesnictví bráti v nejširším smyslu, zabírajícím všechna zvláštní odvětví, pokud se z povahy věci nepodává něco jiného. Jinak je tomu namnoze ve mnohých speciálních zákonech zemědělských. Tu si zpravidla příslušný předpis sám stanoví pojem z. pro obor úpravy, kterou se obírá, a nelze pak používatí takto určeného pojmu mimo obor této úpravy. Příkladem jsou tu ustanovení upravující poměry zemědělské půdy. Tak v zákoně záborovém č. 215/1919 Sb. se rozumí půdou zemědělskou pouze role, louky, zahrady, vinice a chmelnice; proti tomu se rozlišuje „půda vůbec“, kterou jest rozuměti nejen jiné druhy kultur, zejména i lesy, ale také na př. půdu neplodnou náležející téže osobě. Toto určení platí ovšem pak i pro další předpisy na základě záborového zákona nebo v souvislosti s ním vydané. Naproti tomu zákony druhé pozemkové reformy, zahájené dekretem presidenta republiky č. 12/1945 Sb., mluvíce o půdě zemědělské a lesní, mají na mysli — vedle půdy lesní — půdu sloužící všem odvětvím zemědělské výroby. Z jiných zákonů můžeme zde uvést na př. § 1 a 2 mor. zem. zákona scelovacího č. 30/1884 z. z., v němž se užívá staršího označení „hospodářské pozemky“ (viz heslo Agrární operace sv. I, s. 21), kde je podán podrobný výpočet, co pod tím názvem sluší rozuměti. Podobně se setkáváme s definicemi z. v zákonech jiných, na př. v § 94 zák. o přímých daních u daně pozemkové.

Charakteristika zemědělské výroby, jak jest nahoře podána, může sloužiti za východisko pro roztržení lidských povolání k účelům vědy národohospodářské, sociologie a jiných. V praxi však nastává často nutnost naléztí správnou hranici mezi výrobou zemědělskou a jiným druhem lidské činnosti a tu mnohdy seznáváme, že někdy nevystačíme s charakteristikou zemědělské výroby výše podanou, nýbrž že je nutno na podkladě příslušných právních norem hledati další znaky, které by vedly k náležitému rozlišení obou stýkajících se směrů činnosti. Zejména jest někdy nesnadno v konkrétním případě říci, je-li určitá činnost výrobou zemědělskou či podnikem